

https://doi.org/10.31516/2410-5333.058.03

УДК 021:004.774

М. А. Назаровець, головний бібліотекар, Наукова бібліотека
ім. М. Максимовича, Київський національний університет імені Тараса
Шевченка, м. Київ

marynanazarovets@gmail.com

https://orcid.org/0000-0003-1797-4533

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОСЛУГ У БІБЛІОТЕКАХ ЗВО¹

Запропонована базова структурна модель організації послуг бібліотек закладів вищої освіти України з використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації, яка може бути взята за основу під час впровадження нових і поліпшення якості та ефективності раніше впроваджених сервісів. Визначено основні елементи моделі: процес наукової комунікації на всіх етапах дослідження, для реалізації якого використовуються цифрові інструменти; дослідники — користувачі бібліотек, які потребують задоволення інформаційних потреб у виборі відповідних інструментів для здійснення комунікації; бібліотечні послуги (опрацювання інформації про доступні цифрові інструменти та підготовка інформаційної продукції; надання інформаційних послуг) і система моніторингу ступеня задоволення користувачів результатами застосування цифрового інструментарію підтримки їх комунікації у процесі дослідницької діяльності.

Ключові слова: *бібліотека ЗВО, наукова комунікація, структурна модель організації послуг, цифрові інструменти.*

M. A. Nazarovets, Chief Librarian, Maksymovych Scientific Library,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

USING DIGITAL TOOLS TO SUPPORT SCIENTIFIC COMMUNICATION: A STRUCTURAL MODEL OF SERVICE ORGANIZATION IN HEI LIBRARIES

The relevance of the study is to develop theoretical and methodological foundations for the systematic implementation of services of using digital tools to support scientific communication in libraries of higher education institutions (HEI libraries) of Ukraine.

The aim of the article is to propose the basic structural model of service organization of the use of digital tools to support scientific communication in HEI libraries.

Research methodology. The method of scientific modelling was used in the research process.

Results. The basic constituent elements of the offered model are the process of scientific communication at all research stages for which the realization of various digital tools are used; researchers — library users who need to meet the information needs in choosing the appropriate tools for communication;

¹ This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

services for the use of digital tools to support scientific communication, which libraries offer users based on their information needs and on the characteristics of the communication process during the study; and a system for monitoring of user satisfaction with the results of the use of digital tools to support their communication in the research process.

The author considers the described structural model of service organization: its practical application allows, depending on the specialization of HEI, both expansion and reduction of its constituent elements due to their unclaimed according to the profile of the institution, but with its basic structure and connections.

Novelty. For the first time, the basic structural model of service organization of the use of digital tools of support of scientific communication in HEI libraries was developed, which optimally provides the realization of such basic stages of the research process as an "analysis", "writing", "publication", "promotion" and "evaluation".

The practical significance. The material of this article can be used the offered structural model during the creation and support of new library services for the satisfaction of information needs of users of HEI libraries.

Keywords: *HEI library, scientific communication, structural model of service organization, digital tools.*

Постановка проблеми. Бібліотеки закладів вищої освіти світу активно впроваджують нові послуги для забезпечення потреб дослідницького процесу з використанням цифрових інструментів, які максимально ефективно допомагають дослідникам співпрацювати з колегами, ділитись результатами досліджень, будувати власну наукову кар'єру тощо. Більшість бібліотек ЗВО України лише починають опановувати роботу з подібними спеціалізованими інструментами. Тому об'єктивною потребою є розробка теоретико-методичних засад системного впровадження таких послуг у діяльність бібліотек.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти практичного впровадження нових бібліотечно-інформаційних послуг, основаних на використанні цифрових інструментів підтримки наукової комунікації, висвітлювалися в працях Т. Колтая (Koltay, 2019), Г. Буено де ла Фуенте (Bueno de la Fuente, 2020), В. Білоус (2017) та Т. Колесникової (2015), Дж. Манеса (Maness, 2020), Д. Солов'яненка (2007), О. Мар'їної (2015), С. Назаровця та Є. Кулик (2017) та ін. Проте аналіз бібліотекознавчих досліджень останніх років дозволяє стверджувати, що найважливіші аспекти означеної проблематики ще не набули комплексного вивчення.

Для різностороннього вивчення бібліотечних процесів та відтворення їх основних характеристик в українській науці часто застосовується метод наукового моделювання (Воскобойнікова-Гузєва, 2017). У цьому контексті слід означити, зокрема, відому, запропоновану М. Слободяником (2009) для оновлення теоретичних основ бібліотекознавства,

базову модель бібліотеки як інституції, що входить до системи соціальних комунікацій. Г. Шемаєва та Х. Ельбесхаузен (2012) за допомогою моделювання описують специфіку роботи данських бібліотек. Т. Колеснікова (2009) докладно дослідила питання побудови моделей сучасної бібліотеки, виділивши найцікавіші, на її погляд, теоретичні розробки, та означила власну модель інформатизації ЗВО в умовах їхніх трансформацій.

Мета статті — запропонувати базову структурну модель організації послуг з використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації в бібліотеках ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами попередніх розвідок, проведених автором: опрацювання відомих у світі класифікацій цифрових інструментів для наукової комунікації, аналіз тенденцій використання цих інструментів дослідниками та нових послуг у бібліотеках ЗВО світу та України (Назаровець, 2017; Назаровець, 2018), була сформульована структурна модель організації послуг із використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації у бібліотеках ЗВО, яка може бути взята за основу під час впровадження нових і поліпшення якості та ефективності раніше впроваджених сервісів бібліотеками ЗВО (рис. 1).

Основними базовими елементами цієї моделі пропонуємо вважати:

- процес наукової комунікації на всіх етапах дослідження, для реалізації якого використовуються різноманітні цифрові інструменти;
- дослідників — користувачів бібліотек, які потребують задоволення інформаційних потреб у виборі відповідних інструментів для комунікації;
- послуги з використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації, які бібліотеки пропонують користувачам на основі їхніх інформаційних потреб, ґрунтуючись на особливостях комунікаційного процесу протягом дослідження;
- систему моніторингу ступеня задоволення користувачів результатами застосування цифрового інструментарію підтримки їхньої комунікації під час дослідницької діяльності.

Розглянемо кожен елемент моделі докладніше.

Важливо пам'ятати, що послуги, які надаються бібліотеками ЗВО, повинні охоплювати процес наукової комунікації протягом усього дослідження на всіх його етапах. Тому пропонуємо для підготовки таких послуг та відбору відповідних цифрових інструментів використовувати класифікацію Б. Крамер та І. Босмана (Kramer & Bosman, 2016). Таким чином, для організації послуг із підтримки наукової комунікації слід враховувати, що процес дослідження та, відповідно, цифрові комунікаційні інструменти можна умовно поділити на наступні етапи:

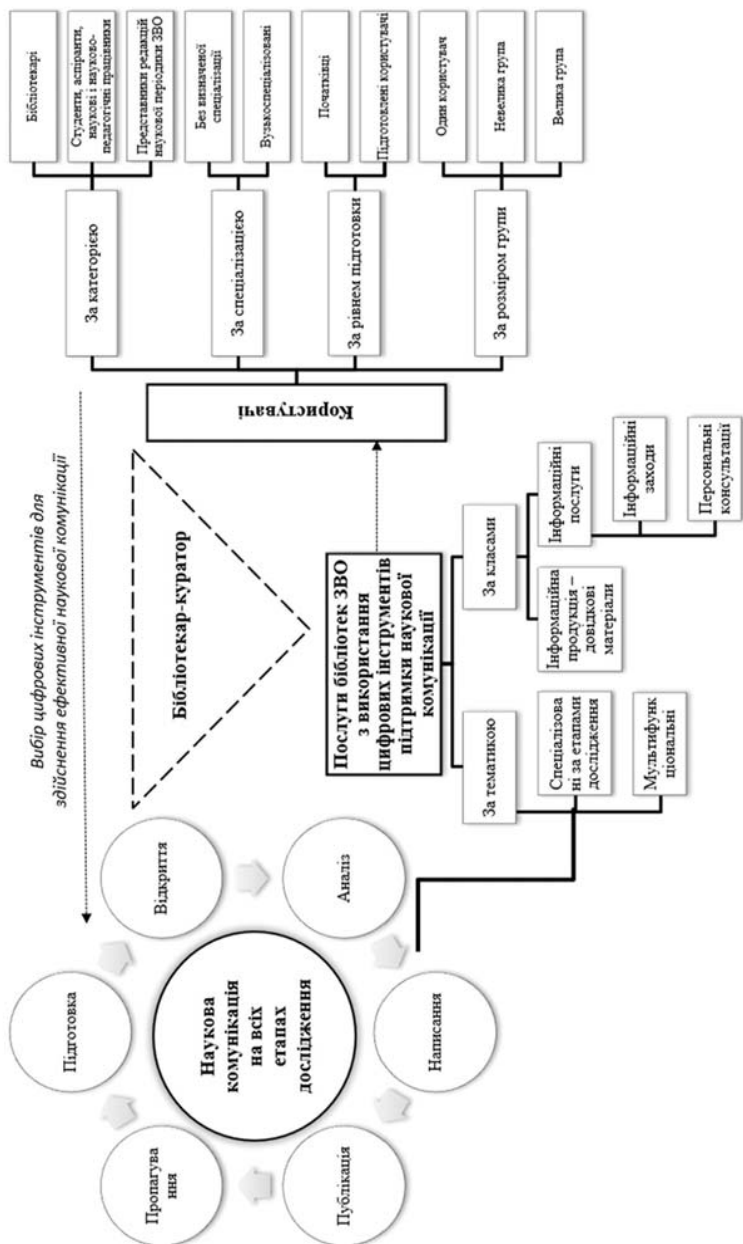

Рисунок 1. Структурна модель організації послуг з використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації у бібліотеках ЗВО

- підготовка (управління проектами, краудсорсинг, визначення пріоритетів та ідей, пошук співпраці, пошук фінансування);
- відкриття (пошук даних і наукової літератури, способи отримання доступу до повних текстів документів та даних, отримання рекомендацій і сповіщень про появу нових документів за темою, управління бібліографією, читання, анотування текстів);
- аналіз (проведення експериментів та отримання даних наукових досліджень, поширення нотатників, протоколів, робочих процесів, аналіз даних);
- написання (візуалізація, створення рукопису та коду, управління бібліографією, переклад);
- публікація (архівування й поширення коду, даних і відео, публікацій, постерів, презентацій, представлення результатів досліджень, рецензування та отримання коментарів / рекомендацій (перед публікацією), пошук журналів для публікації, публікація);
- пропагування (поширення інформації про дослідження за межами наукової спільноти, створення і підтримки онлайн-профільів дослідників);
- оцінка (коментування, рецензування документів після публікації, вимірювання видимості та цитованості, тобто впливовості результатів дослідження у світовому науковому співтоваристві).

Надання бібліотечних послуг спрямоване на задоволення інформаційних потреб користувачів, які є ще одним базовим елементом запропонованої моделі. Для бібліотек ЗВО, які здійснюють бібліотечно-бібліографічне та інформаційне обслуговування, користувачами вважаються студенти, аспіранти, професорсько-викладацький склад, наукові працівники, співробітники цього ЗВО та інші категорії читачів (Наказ Міносвіти України від 30.04.1998 № 155). Відповідно, під час організації послуг із використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації слід враховувати ті категорії користувачів, для яких вони будуть надаватись:

- бібліотекарі, які потребують інформаційних послуг для подальшої роботи з користувачами (цікавим тут є приклад Кембриджського університету, який організовує два види інформаційних заходів для бібліотекарів – ґрунтовний річний інтенсив для бібліотекарів, які спеціалізуються на науковій комунікації, та короткий загальний курс для всього бібліотечного персоналу);
- студенти, аспіранти, наукові і науково-педагогічні працівники;
- представники редакцій наукової періодики ЗВО, які потребують специфічних цифрових інструментів, пов'язаних з видавничою діяльністю.

Як альтернативу бібліотекарі, котрі беруть участь в організації послуг з роботи з цифровими інструментами, можуть розглядати, з урахуванням національної специфіки, запропоновану науковцями з бібліотечних та інформаційних наук Великої Британії М. Бент, П. Ганнон-Лірі та Дж. Веббом (Bent, Gannon-Leary & Webb, 2007) модель «Seven Ages of Research» (укр. «Сім віків дослідження»), згідно з якою дослідники на різних етапах власної кар'єри мають різні інформаційні потреби. Відповідно до моделі, дослідники поділяються на магістрів, докторантів, контрактний науково-дослідний персонал, молодих дослідників, штатних наукових співробітників, старших наукових співробітників та експертів.

Окрім того, під час організації подібних послуг, обов'язково слід орієнтуватись на спеціалізацію користувачів:

- послуга організовується для дослідників з питань наукової комунікації за допомогою цифрових інструментів без урахування галузі науки, яку вони представляють;
- послуга організовується для представників вузькоспеціалізованого ЗВО, окремого факультету, кафедри (так, для прикладу, інформаційні послуги з роботи з базою даних PubMed є актуальними для представників медичних та біологічних наук, але не відповідають потребам представників інших галузей).

Важливим моментом з організації послуг є також урахування: рівня підготовки користувачів (початківці, які лише ознайомлюються із цифровими інструментами; та підготовлені користувачі, котрі вже мають досвід роботи з цифровими інструментами і потребують консультації з проблемних моментів, що передбачає, можливо, залучення фахівця з роботи з відповідними інструментами) та розміру групи (індивідуальний користувач, або невелика група користувачів, яким бібліотекар може приділити більше уваги для задоволення їхніх довідкових запитів, і велика група користувачів, яка передбачає організацію інформаційно-масового обслуговування).

Розглядаючи наступний базовий елемент моделі — безпосередньо послуги бібліотек ЗВО з використання цифрових інструментів, уважаємо за потрібне ще раз зазначити, що вони повинні охоплювати процес наукової комунікації на всіх етапах дослідження. Відповідно, слід чітко розрізняти тематику таких послуг: чи є вони присвячені інструментам, які використовуються на певному етапі дослідження, чи охоплюють весь процес, або декілька його етапів одразу.

Погоджуючись із визначенням С. В. Дригайла (2010), що всі бібліотечні послуги можна звести до двох основних класів: по-перше — до придбання, обробки і зберігання, і, по-друге, — до надання документів

та інформації, можна сформулювати основні класи послуг із супроводу використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації:

- опрацювання інформації про доступні цифрові інструменти та підготовка інформаційної продукції у вигляді довідкових матеріалів з роботи з інструментами (для подальшої підготовки бібліотекарів для роботи з користувачами; розповсюдження на різних носіях — публікації на вебсайті бібліотеки, у відео-, друкованому форматах тощо);
- надання інформаційних послуг, тобто проведення інформаційних заходів для груп користувачів та персональних консультацій для індивідуальних користувачів (водночас інформаційні заходи можуть проводитись як бібліотекарями-фахівцями з роботи з цифровими інструментами, так і запрошеними лекторами, які спеціалізуються на роботі того чи іншого інструменту).

Для здійснення контролю над якістю та ефективністю впровадження бібліотечно-інформаційних послуг важливим елементом є організація системи моніторингу ступеня задоволення користувачів результатами та ефективністю застосування під час їхньої наукової комунікації цифрових інструментів. Ключовим суб'єктом організації такого моніторингу може бути закріплений бібліотекою за користувачем-дослідником (підрозділом установи) бібліотекар-куратор, який:

- забезпечує консультування щодо коректності застосування цифрових інструментів підтримки наукової комунікації на усіх етапах дослідницького процесу;
- відслідковує ефективність застосування дослідниками цих інструментів;
- результат моніторингу вносить корективи в організацію бібліотечно-інформаційних послуг з підтримки наукової комунікації.

За зразок реалізації на практиці бібліотекою ЗВО означеної моделі пропонуємо розглядати створення спеціалізованої Служби інформаційного моніторингу Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Назаровець, 2016), основними завданнями якої є не лише опрацювання профільних інтернет-ресурсів, які використовуються для потреб комунікації дослідників на всіх етапах дослідницького процесу, але й цифрове кураторство науковців установи, моніторинг ефективності впровадження відповідних послуг тощо.

Висновки. Розроблена та запропонована структурна модель організації послуг із використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації у бібліотеках ЗВО, основними елементами якої є процес наукової комунікації на всіх етапах дослідження, для реалізації якого

використовуються різноманітні цифрові інструменти; дослідники — користувачі бібліотек, які потребують задоволення інформаційних потреб у виборі відповідних інструментів для комунікації; послуги з використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації, які бібліотеки пропонують користувачам на основі їхніх інформаційних потреб, ґрунтуючись на особливостях комунікаційного процесу протягом дослідження; та система моніторингу ступеня задоволення користувачів результатами застосування цифрового інструментарію підтримки їхньої комунікації під час дослідницької діяльності.

Пропонуємо вважати описану структурну модель організації послуг базовою: її практичне застосування допускає, залежно від спеціалізації ЗВО, як розширення, так і скорочення її складових елементів через їхню незатребуваність відповідно до профілю закладу, але із дотриманням її базової структури та зв'язків.

Список посилань

- Білоус, В. С. (2017). Бібліотечний сервіс на допомогу науковій діяльності вищого навчального закладу. *Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса за 2015–2016*. Відновлено з <http://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/3833>.
- Воскобойнікова-Гузєва, О. В. (2017). Розвиток методології бібліотекознавчих досліджень: традиції та новації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія* (Вип. 3, с. 27–31). Відновлено з <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20805>.
- Дригайло, С. В. (2010). Бібліотечно-інформаційні продукти і послуги для користувачів наукових бібліотек. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. (Вип. 4, с. 79–86). Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_4_11.
- Колесникова, Т. О. (2009). Сучасна бібліотека ВНЗ: моделі розвитку в умовах інформатизації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. (Вип. 4, с. 57–62). Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2009_4_10.
- Колесникова, Т. О. (2015). Тренди розвитку бібліотек в університетах України та світу. *Розбудова громадянського суспільства: місія Української бібліотечної асоціації*, Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 7–10. Відновлено з <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/4326>.
- Мар'їна, О. (2015). Бібліотека в епоху розвитку технологій Web 3.0. *Вісник Книжкової палати*, 7, 18–20. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2015_7_6.
- Назаровець, М. (2017). Інноваційні інструменти в українській науковій комунікації. *Актуальні питання масової комунікації*, 21, 8–23. Відновлено з <https://doi.org/10.17721/2312-5160.2017.21.08-23>.
- Назаровець, М. А. (2018). Послуги університетських бібліотек з підтримки наукової комунікації. *Вісник Харківської державної академії культури*,

- 53, 96–108. Відновлено з <https://doi.org/10.31516/2410-5333.053.09>.
- Назаровець, М. (2016). Служба інформаційного моніторингу як структурний підрозділ сучасної академічної бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*, 8, 24–26. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2016_8_6.
- Назаровець, С. & Кулик, Є. (2017). Бібліотека 4.0: технології та сервіси майбутнього. *Бібліотечний вісник*, 5, 3–14. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_5_3.
- Міносвіти України. (1998). *Про затвердження Типового положення про бібліотеку вищого закладу освіти Міністерства освіти України*. Наказ Міносвіти України від 30.04.1998 № 155. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0155281-98/>.
- Слободяник, М. С. (2009). Базова модель бібліотеки як соціально-комунікаційної інституції. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. (Вип. 4, с. 5–6). Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2009_4_2.
- Солов'яненко, Д. (2007). Бібліотека-2.0: концепція бібліотеки другого покоління. *Бібліотечний вісник*, 5, 10–20. Відновлено з <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/407>.
- Шемаєва, Г. & Ельбесхаузен, Х. (2012). Модель публічної бібліотеки в сучасній системі соціальних комунікацій. *Вісник Книжкової палати*, 8, 12–15. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2012_8_6.
- Bent, M., Gannon-Leary, P., & Webb, J. (2007). Information Literacy in a Researcher's Learning Life: The Seven Ages of Research. *New Review of Information Networking*, 13(2), 81–99. Retrieved from 10.1080/13614570801899983.
- Bueno de la Fuente, G. (2020). *Libraries: roles and opportunities on Open Science*. Retrieved from <https://www.fosteropenscience.eu/content/libraries-roles-and-opportunities-open-science>.
- Koltay, T. (2019). Accepted and Emerging Roles of Academic Libraries in Supporting Research 2.0. *The Journal of Academic Librarianship*, 45(2), 75–80. Retrieved from 10.1016/j.acalib.2019.01.001.
- Kramer, B., & Bosman, J. (2016). Innovations in Scholarly Communication — Global Survey on Research Tool Usage. *F1000research*, 5, 692. Retrieved from 10.12688/f1000research.8414.1.
- Maness, J. (2020). *Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries*. Retrieved from <http://www.webology.org/2006/v3n2/a25.html>.

References

- Bilous, V. S. (2017). Library service to help the scientific activities of higher education. *Zbirnyk naukovykh prats profesorsko-vykladatskoho skladu DonNU imeni Vasylia Stusa za 2015–2016*. Retrieved from <http://jpvps.donnu.edu.ua/article/view/3833>. [In Ukrainian].
- Voskoboinikova-Guzeva, O. V. (2017). Development of Methodology of Library and Research Studies: Traditions and News. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. (Issue 3, p. 27–31). Retrieved from <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20805>. [In Ukrainian].

- Dryhailo, S. V. (2010). Library and Information Products and Services for Users of Scientific Libraries. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. (Issue 4, p. 79–86). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_4_11. [In Ukrainian].
- Kolesnykova, T. O. (2009). Modern university library: models of development in the conditions of informatization. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. (Issue 4, p. 57–62). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2009_4_10. [In Ukrainian].
- Kolesnikova, T. O. (2015). Trends of Libraries in Universities of Ukraine and the World. *Rozbudova hromadianskoho suspilstva: misiia Ukrainkoi biblioteknoi asotsiatsii*, Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference. Kyiv, 7–10. Retrieved from <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/4326>. [In Ukrainian].
- Marina, O. (2015). Library in the era of Web 3.0 technology. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 7, 18–20. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2015_7_6. [In Ukrainian].
- Nazarovets, M. (2017). Innovative Instruments In Ukrainian Scientific Communication. *Aktualni pytannia masovoi komunikatsii*, 21, 8–23. Retrieved from 10.17721/2312-5160.2017.21.08-23. [In Ukrainian].
- Nazarovets, M. A. (2018). Services of University Libraries for the Support of Scientific Communication. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 53, 96–108. Retrieved from 10.31516/2410-5333.053.09. [In Ukrainian].
- Nazarovets, M. (2016). Information monitoring service as a structural subdivision of a modern academic library. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 8, 24–26. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2016_8_6. [In Ukrainian].
- Nazarovets, S. & Kulyk, Y. (2017). Library 4.0: Next Generation Services and Technologies. *Biblioteknyyi Visnyk*, 5, 3–14. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_5_3. [In Ukrainian].
- Ministry of Education of Ukraine. (1998). *Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro biblioteku vyshchoho zakladu osvity Ministerstva osvity Ukrainy*. Order of the Ministry of Education of Ukraine from 30.04.1998 № 155. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0155281-98/>. [In Ukrainian].
- Slobodianyuk, M. S. (2009). Basic model of the library as a social and communication institution. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. (Issue 4, p. 5–6). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2009_4_2. [In Ukrainian].
- Solovianenko, D. (2007). The Library 2.0: Conception of the 2nd Generation Library. *Biblioteknyyi Visnyk*, 5, 10–20. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/407>. [In Ukrainian].
- Shemaieva, H. & Elbeskhauzen, Kh. (2012). The model of the public library in the modern system of social communications. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 8, 12–15. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2012_8_6. [In Ukrainian].
- Bent, M., Gannon-Leary, P., & Webb, J. (2007). Information Literacy in a Researcher's Learning Life: The Seven Ages of Research. *New Review of Information*

-
- Networking*, 13(2), 81–99. Retrieved from 10.1080/13614570801899983. [In English].
- Bueno de la Fuente, G. (2020). *Libraries: roles and opportunities on Open Science*. Retrieved from <https://www.fosteropenscience.eu/content/libraries-roles-and-opportunities-open-science>. [In English].
- Koltay, T. (2019). Accepted and Emerging Roles of Academic Libraries in Supporting Research 2.0. *The Journal of Academic Librarianship*, 45(2), 75–80. Retrieved from 10.1016/j.acalib.2019.01.001. [In English].
- Kramer, B., & Bosman, J. (2016). Innovations in Scholarly Communication — Global Survey on Research Tool Usage. *F1000research*, 5, 692. Retrieved from 10.12688/f1000research.8414.1. [In English].
- Maness, J. (2020). *Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries*. Retrieved from <http://www.webology.org/2006/v3n2/a25.html>. [In English].

Надійшла до редколегії 09.09.2020 р.